

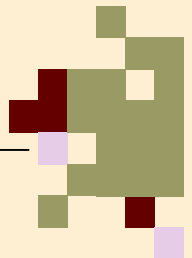
Projecte d'atenció educativa per l'alumnat amb necessitats educatives específiques associades a trastorns de la personalitat i/o la conducta

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

Aquest treball s'està realitzant gràcies a una llicència per estudis concedida pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm.: 3926 de 16.7.2003)

Adela Gallardo García

octubre, 2004

DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

Què passa a l'escola amb l'alumnat que porta el malestar emocional a la motxilla? La vivència del propi malestar pot reconvertir-se en l'aprenentatge de la superació? És possible la reconstrucció del vincle educatiu/emocional a l'escola?

- **L'augment de conductes desajustades**, que produeixen vivències de malestar, experiències de fracàs en el propi alumne i en el clima de convivència del centre.
- **Produeixen patiment emocional.**
- **Requereixen actuacions intensives** del professorat, de l'EAP i d'altres serveis específics.

■ **Descriure algunes idees** pont entre els diferents marcs teòrics.

■ **Analitzar la pràctica** d'assessorament i educativa.

■ **Elaborar algunes propostes de millora:**

- **Generar comprensió i actituds positives respecte a les NEE**
- **Potencial de l'educació una com eina de superació i resiliència.**

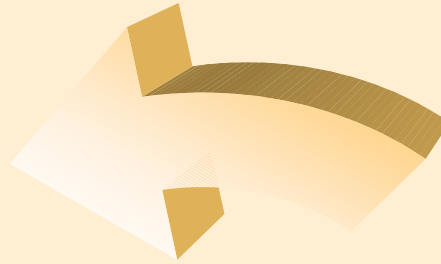
LA SOCIETAT AVUI

- **Els canvis vertiginosos** en la nostra societat de la informació, la globalització i la multiculturalitat influeixen als alumnes, les famílies i els centres educatius.
- **L'alumnat està exposat a un allau d'informacions i estímuls** amb models d'adults adolescents que substitueixen la realitat per una fantasia artificial comercialitzada, es banalitzava la violència i es sobrevaloren les conductes agosarades.

Canvis de referents:

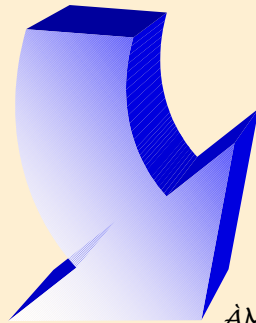
- **Relacionals**
- **Comunicatius**
- **Valors**
- **Sentit espai/temps**
- **Necessitats : vulnerabilitats/potencialitats**

IDEES PONT

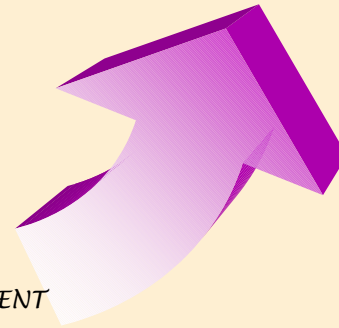

FUNCIÓ ADAPTATIVA

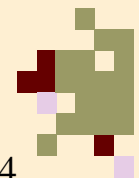
CONSTRUCCIÓ

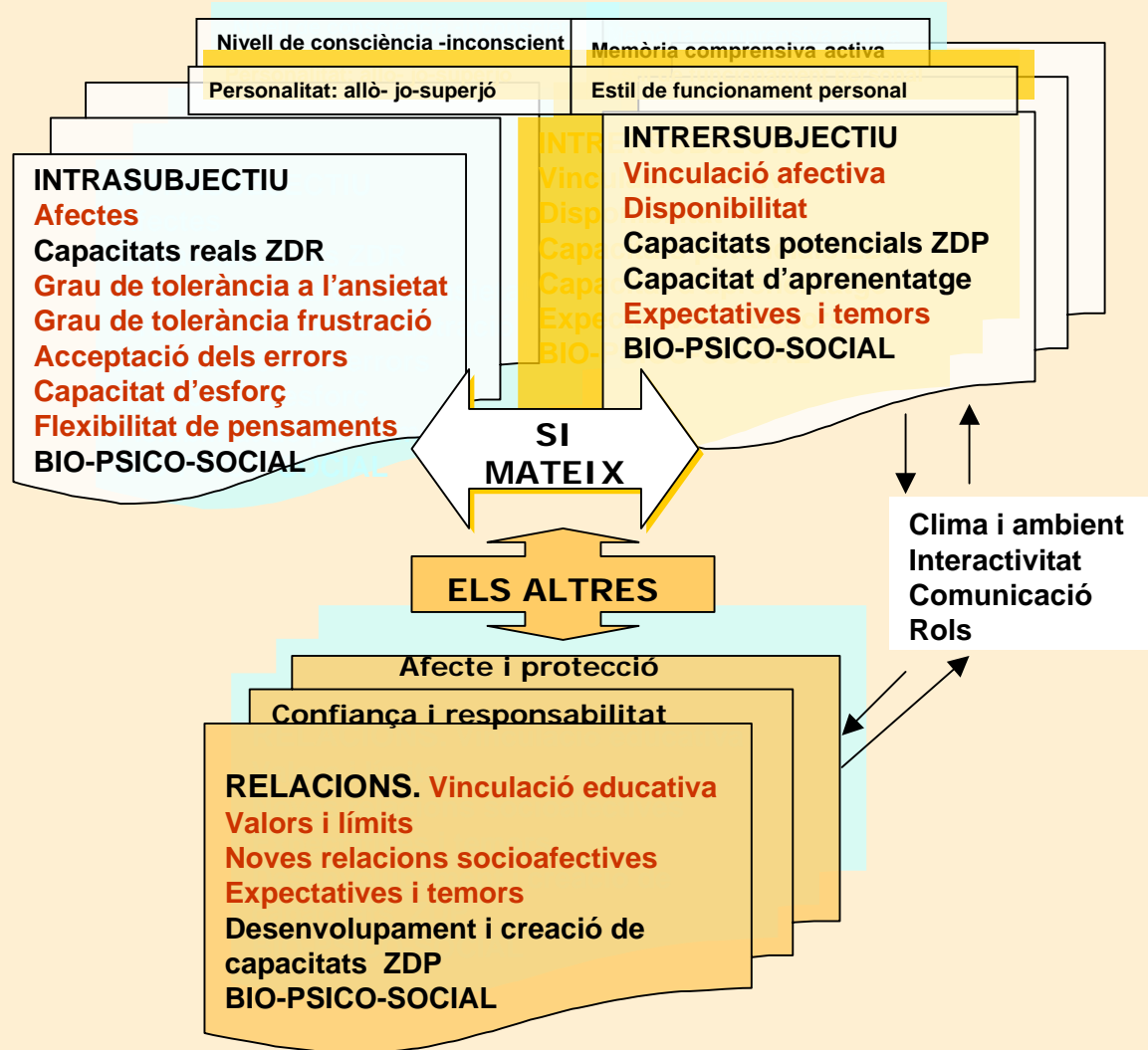
ÀMBIENT DE DESENVOLUPAMENT

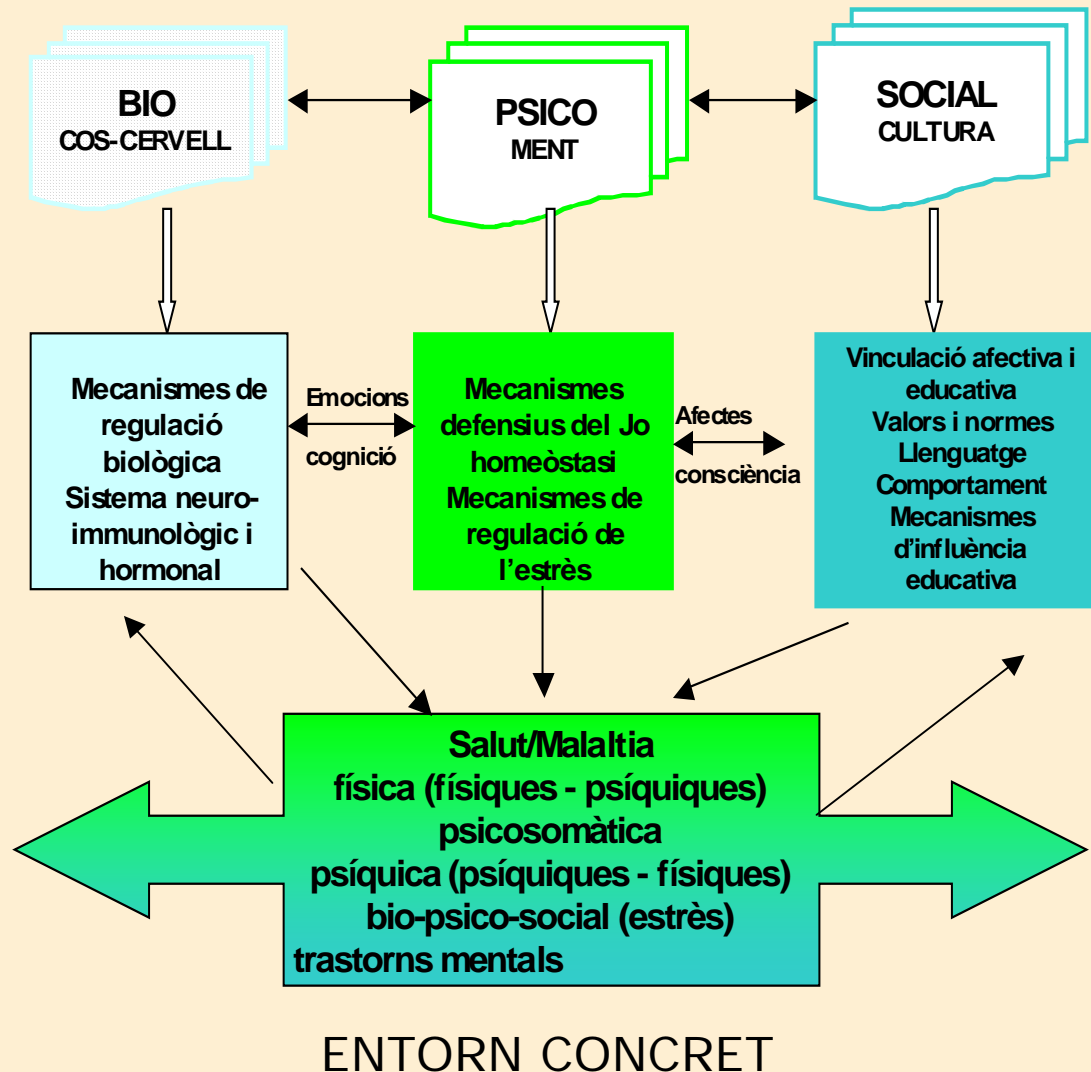
CONTINUUM en CONTEXTOS CONCRETES

ELEMENTS INTERACTIUS EN LA RELACIÓ EDUCATIVA

MECANISMES ADAPTATIUS

EDUCACIÓ/SALUT MENTAL

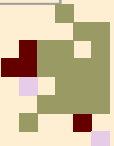
- **EDUCACIÓ:** conjunt de processos que les societats posen en marxa per promoure el desenvolupament de les capacitats personals: afectives, cognitives, motrius, de relació i d'inserció social i la participació dels seus membres.
- **SALUT MENTAL:** component fonamental de la salut que permet el desenvolupament de les possibilitats personals i la consecució de les capacitats cognitives, afectives i de relació de les persones.
- **PERSONALITAT:** patró complex de característiques psicològiques profundament arrelades, que són en la seva major part inconscients i difícils de canviar i s'expressen en quasi totes les àrees de funcionament de les persones. Estil personal de percebre, sentir, pensar, afrontar i comportar-se d'un individu.
- **COMPORAMENT:** Conjunt de reaccions d'una persona en un mitjà i temps determinat, dotat de sentit.

TRASTORNS DE LA PERSONALITAT

ESTRUCTURA INTERNA: DIMENSIÓ DE GRAVETAT

	Baixa	Intermitja	Alta		
CRITERI	NEURÒTIC 		LÍMIT ALT	LÍMIT BAIX	PSICÒTIC
Identitat del Jo	Present	Absent	Absent	Absent	Absent
Prova de realitat	Mantinguda	Mantinguda	Mantinguda amb alteracions	Absent	Absent
Mecanismes defensius	Avançats	Primitius	Primitius	Absent	Absent
Trastorns de la personalitat	Obsessiu-compulsiu Masoquista Depressiu Histèric	Sado-masoquista Ciclotímic Dependent Histriònic Narcisista	Paranoide Hipocondríac Esquizotípic Esquizoide Límit Hipomaniac Narcisista maligne Antisocial		

Segons KERNBERG, O.

ANÀLISI DE LA PRÀCTICA

QUÈ VOLEM ESTUDIAR? QÜESTIONARI

■ **Alumnat amb alteracions de conducta** i diferents graus d'agressivitat i violència que pel seu **malestar emocional** tenen dificultats importants per adaptar-se, participar i aprofitar les activitats educatives ordinàries.

- **Els factors de risc o vulnerabilitats** són les condicions personals, sociofamiliars i educatives que comporten risc de desenvolupar trastorns de conducta i/o de la personalitat.
- **Els factors protectors són els aspectes personals i de l'entorn que** promouen el desenvolupament harmònic i són bàsics per desenvolupar estratègies efectives de protecció, prevenció i resiliència.
- **Els elements d'acció educativa o terapèutica** són aquells que desenvolupen les competències, els aspectes més sans i positius de manera que esdevenen factors protectors pels alumnes.

ANÀLISI DE LA PRÀCTICA

QÜESTIONARI

■ Blocs i àmbits :

Condicions personals de l'alumne:

- Salut **11 Ítems**
- Emocions **7 Ítems**
- Pensament **11 Ítems**
- Conducta **15 Ítems**

Característiques de l'entorn:

- Escolar **11 Ítems**
- Sociofamiliar **12 Ítems**

Actuacions educatives **28 +8 Ítems**

Actuacions d'assessorament psicopedagògic **17 Ítems**

Actuacions dels serveis de salut mental **9 Ítems**

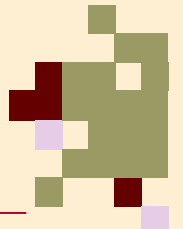
■ Professionals:

- **31 Mestres i professors** d'alumnat amb NEE associades a trastorns de la personalitat i la conducta, de centres ordinaris i d'educació especial.
- **15 Psicopedagogs, PT i MEE**
- **13 Professionals d'EAP**
- **10 Altres**

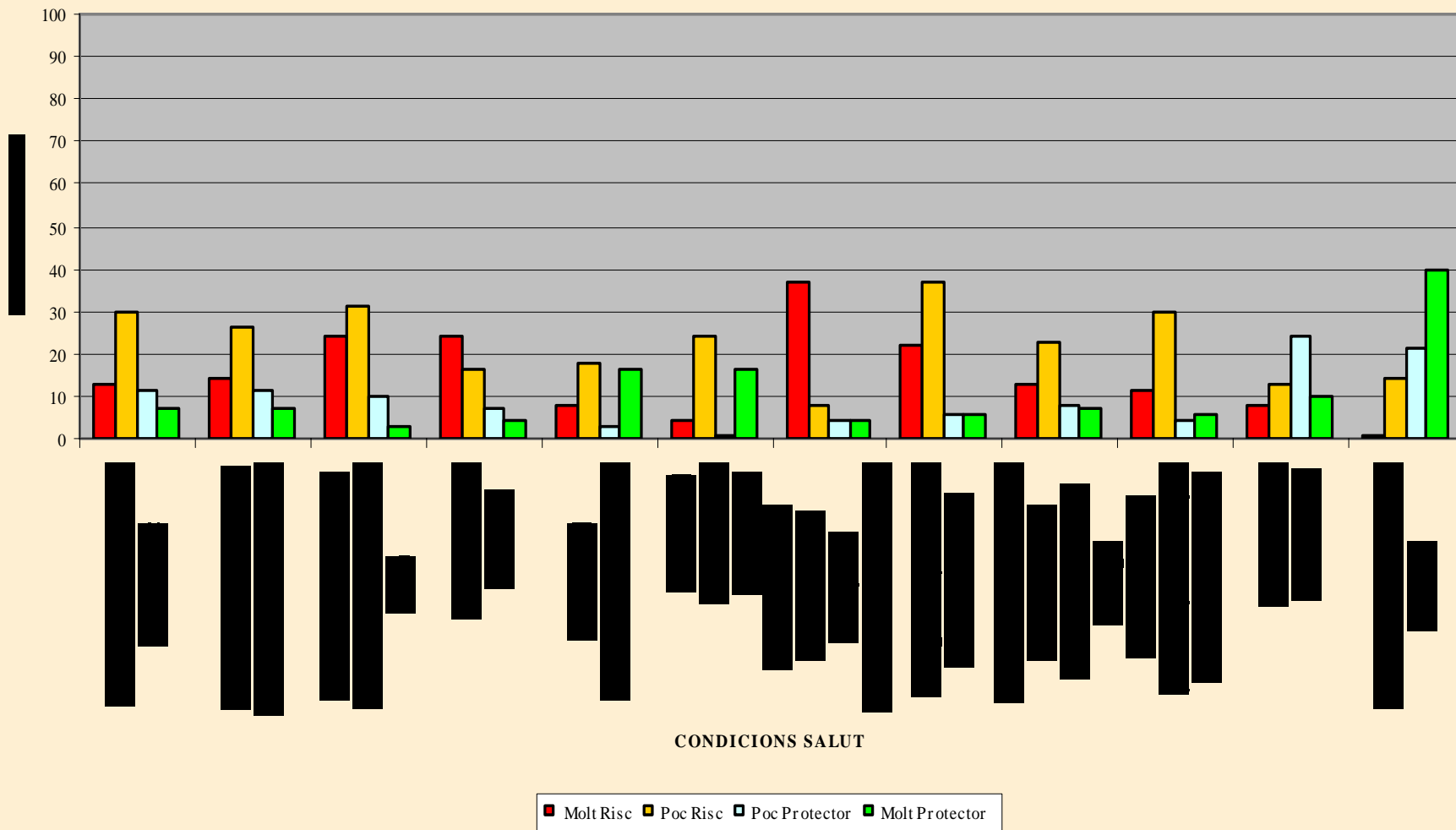
Mostra de centres:

- 19 CEIP
- 24 IES
- 26 UME O CEE Unitat educatives / terapèutiques

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

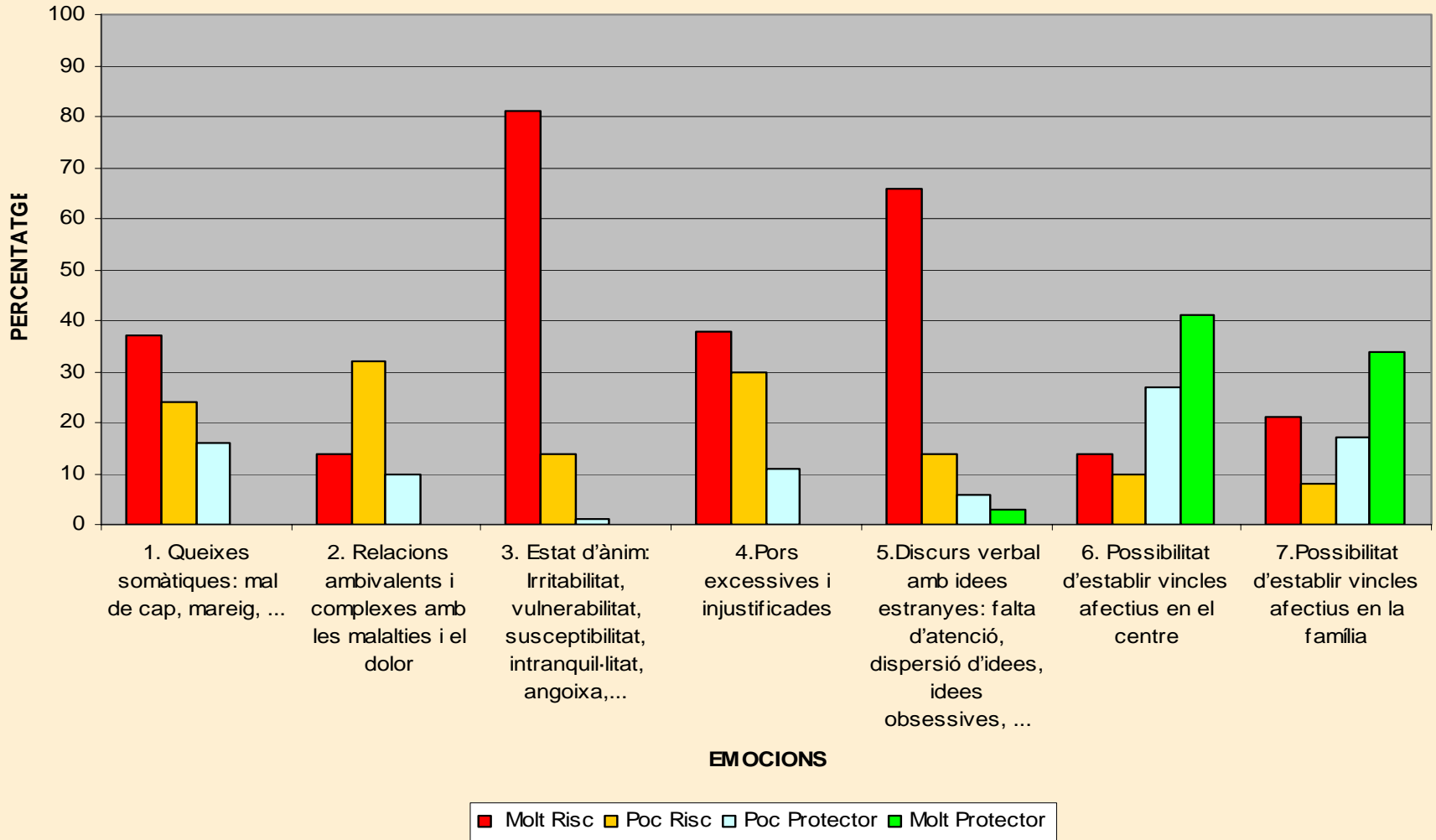
CONDICIONS PERSONALS : S ALUT

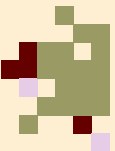
Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

CONDICIONS PERSONALS: EMOCIONS

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

EMOCIONS

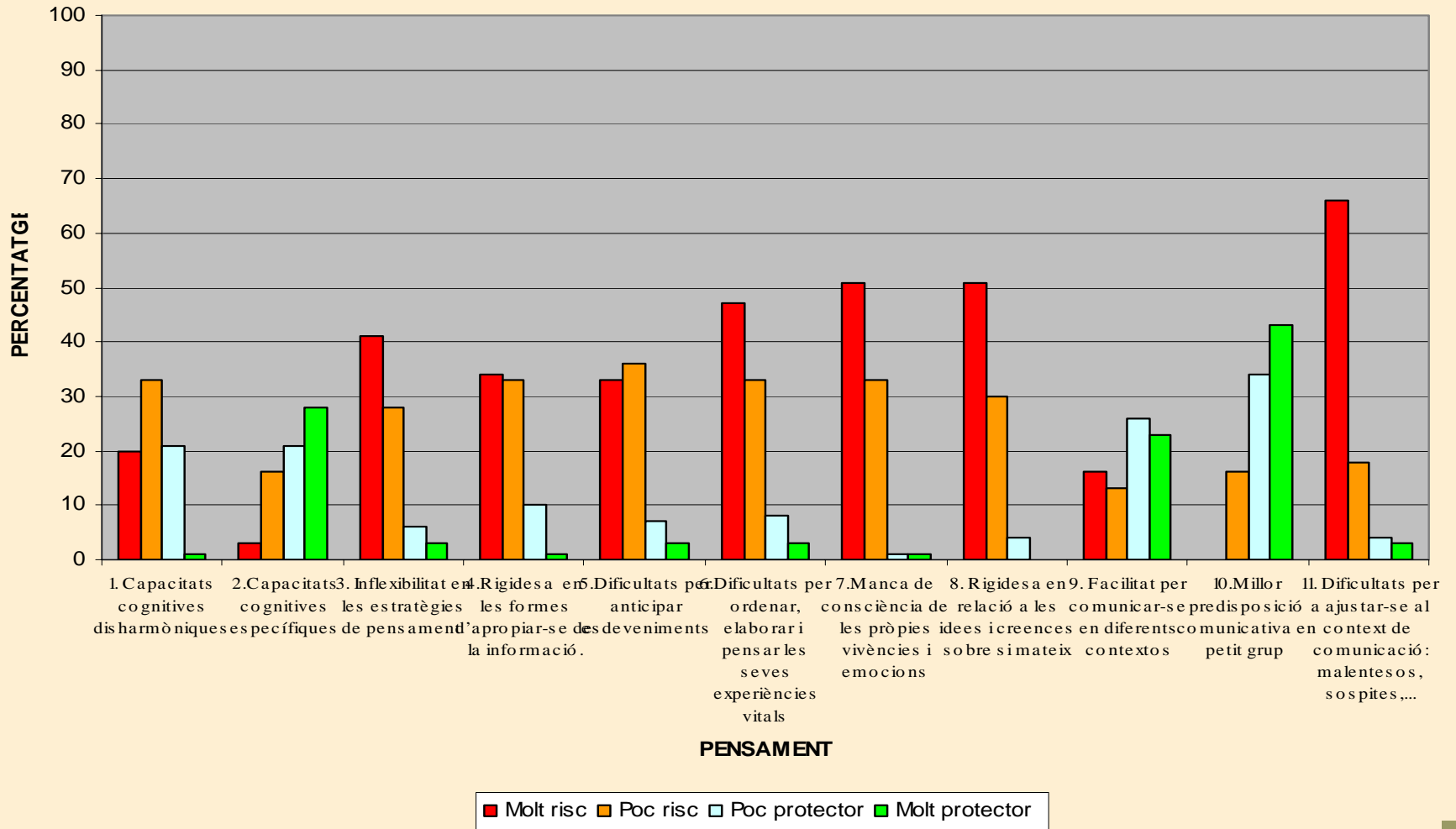
Factors de risc :

- **Estat d'ànim:** Irritabilitat, vulnerabilitat, susceptibilitat, intranquil·lilitat, apatia, avorriment, canvis d'humor, angoixa, ..
- **Discurs verbal** amb idees estranyes: falta d'atenció - dispersió d'idees, temes de conversa i idees obsessives.
- **Pors excessives** i injustificades
- **Queixes somàtiques:** mal de cap, mareig, molèsties digestives, palpitations, caminar insegur, ...

Factors protectors:

- Possibilitat d'establir **vincles afectius en el centre:** companys, mestres, professors, ...
- Possibilitat d'establir **vincles afectius en la família** : pare, mare, germans, ... (s'entén vincles positius d'acceptació, comprensió, suport, ...

CONDICIONS PERSONALS : PENSAMENT

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

PENSAMENT

Factors de risc :

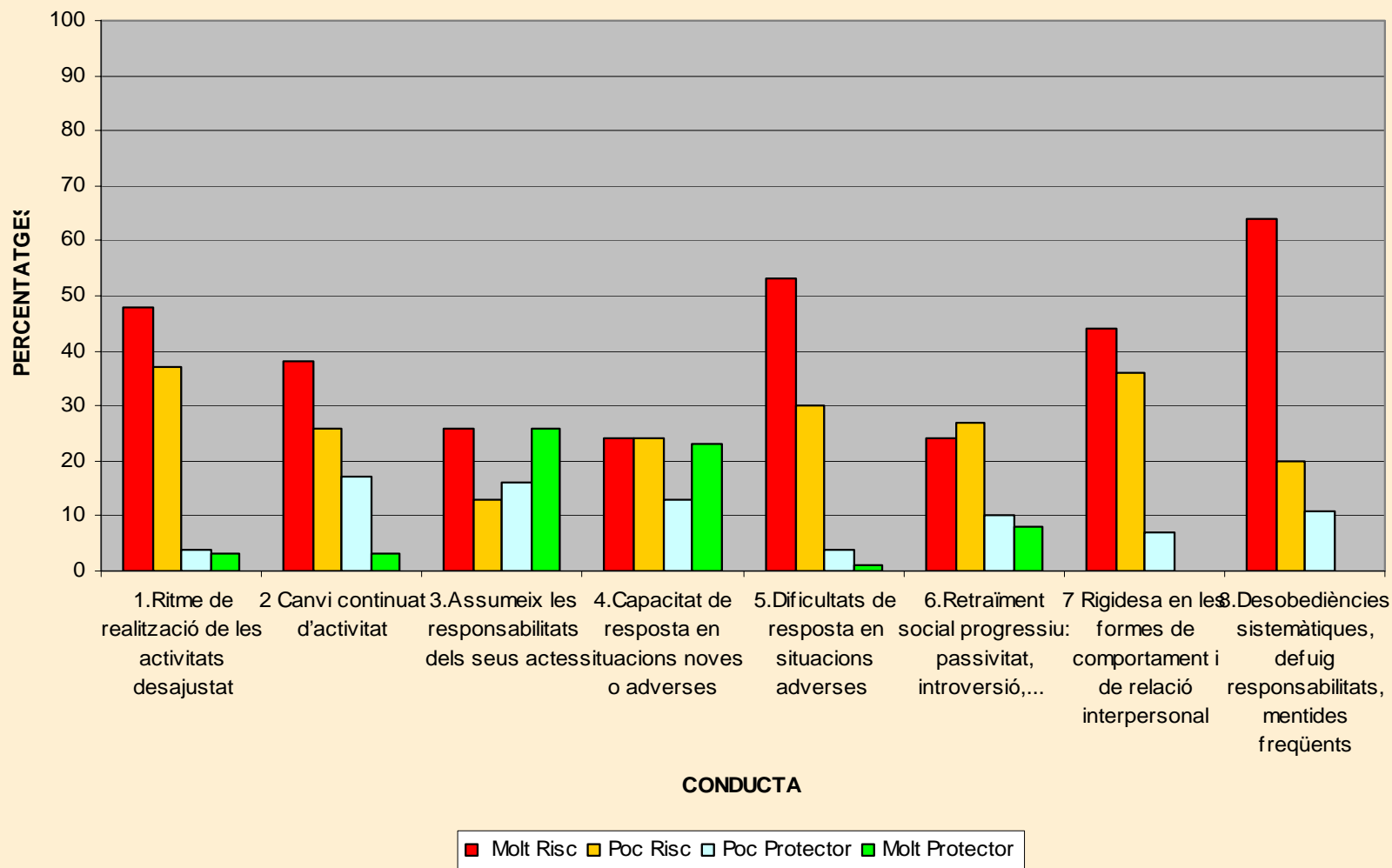
- Dificultats per a ajustar-se al **context de comunicació en les relacions** amb els altres: malentesos, sospites, ...
- Manca de consciència de les **pròpies vivències i emocions**.
- Rigidesa en relació a **les idees i creences sobre si mateix**.
- Dificultats per **ordenar, elaborar i pensar les seves experiències vitals** i els fets del seu voltant.
- Inflexibilitat en les **estratègies de pensament amb esquemes d'aprenentatge estereotipats**.
- Rigidesa en les formes d'apropriar-se de la informació.
- Capacitats cognitives disharmòniques

Factors protectors

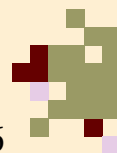
- **Millor predisposició comunicativa** en petit grup o individualment
- **Capacitats cognitives específiques**
(artístiques,...)
- **Facilitat per comunicar-se** en diferents contextos

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

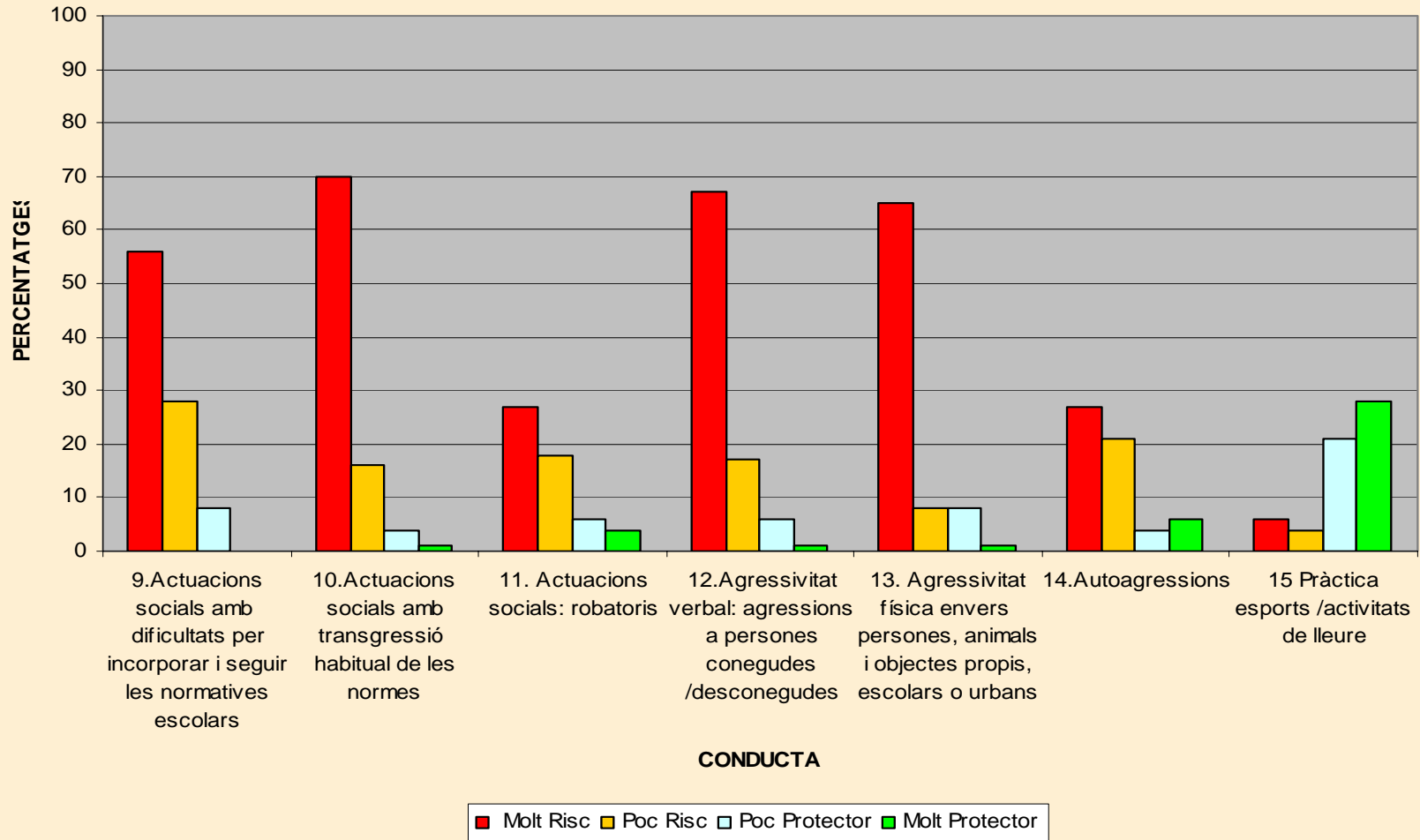
CONDICIONS PERSONALS: CONDUCTA (1)

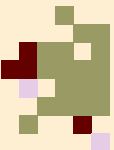
Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

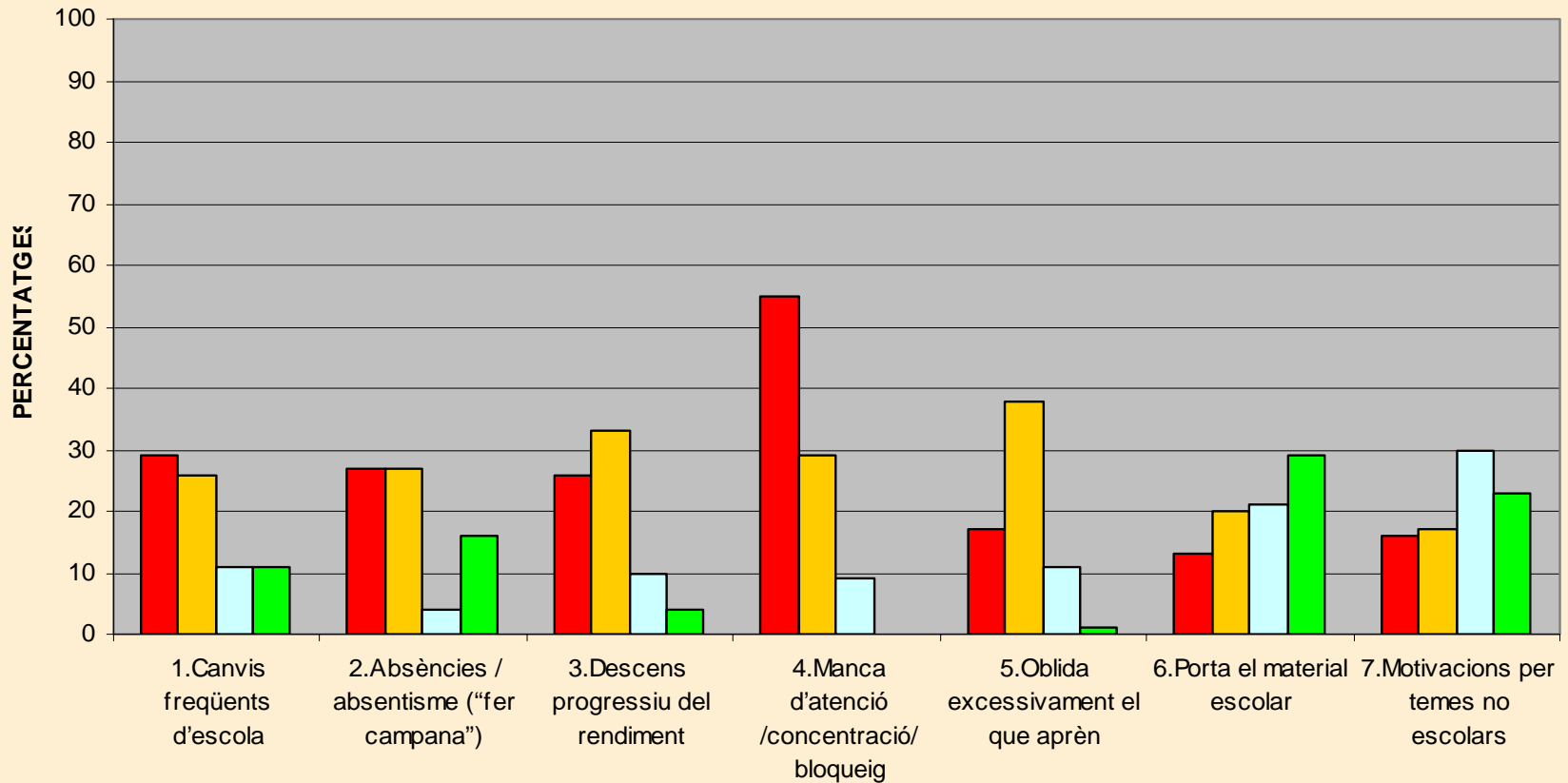
CONDICIONS PERSONALS: CONDUCTA (2) en %

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

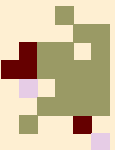
ENTORN ESCOLAR

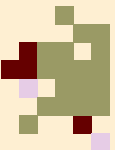
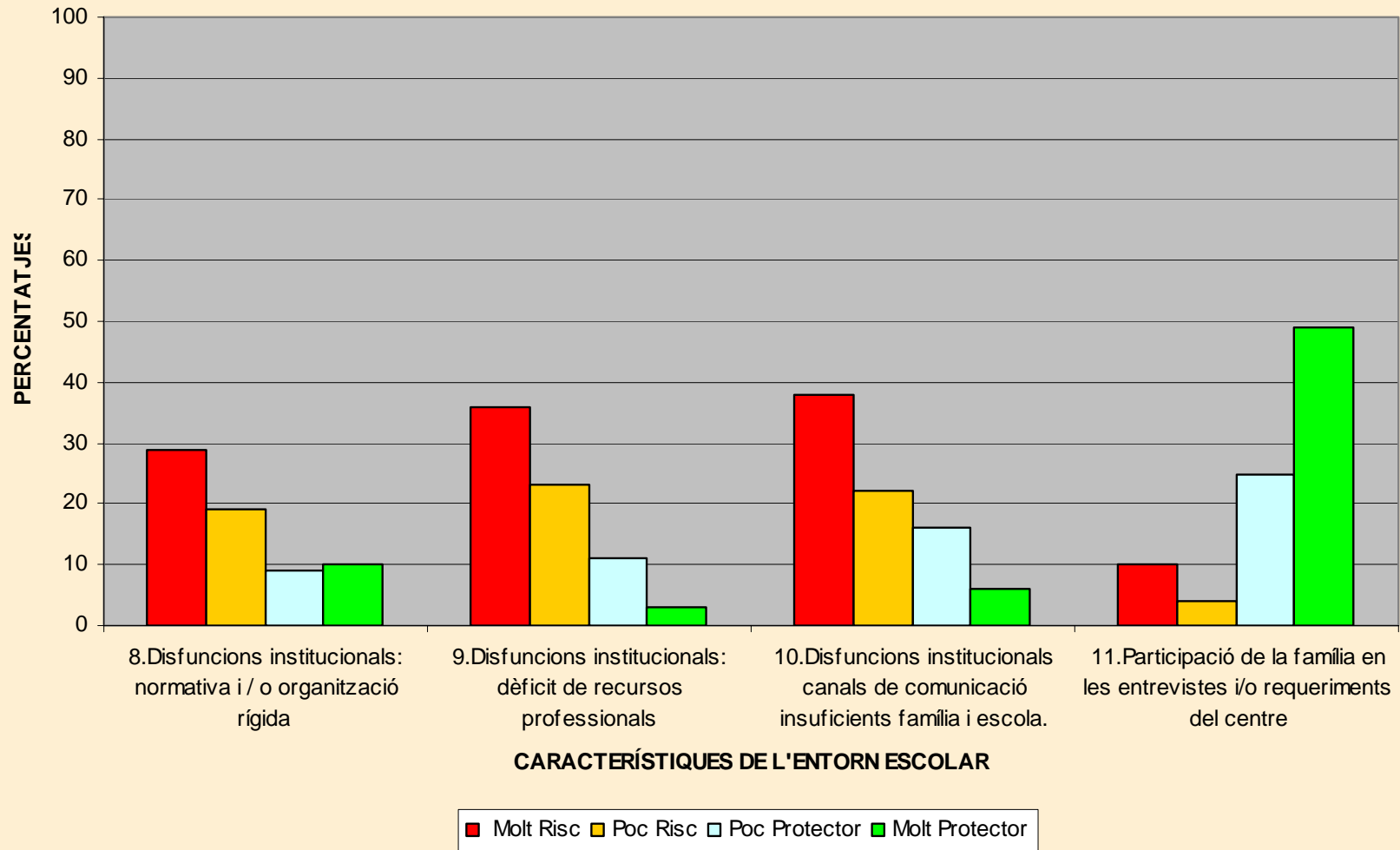
CARCATERÍSTIQUES DE L'ENTORN ESCOLAR

■ Molt Risc
 ■ Poc Risc
 ■ Poc Protector
 ■ Molt Protector

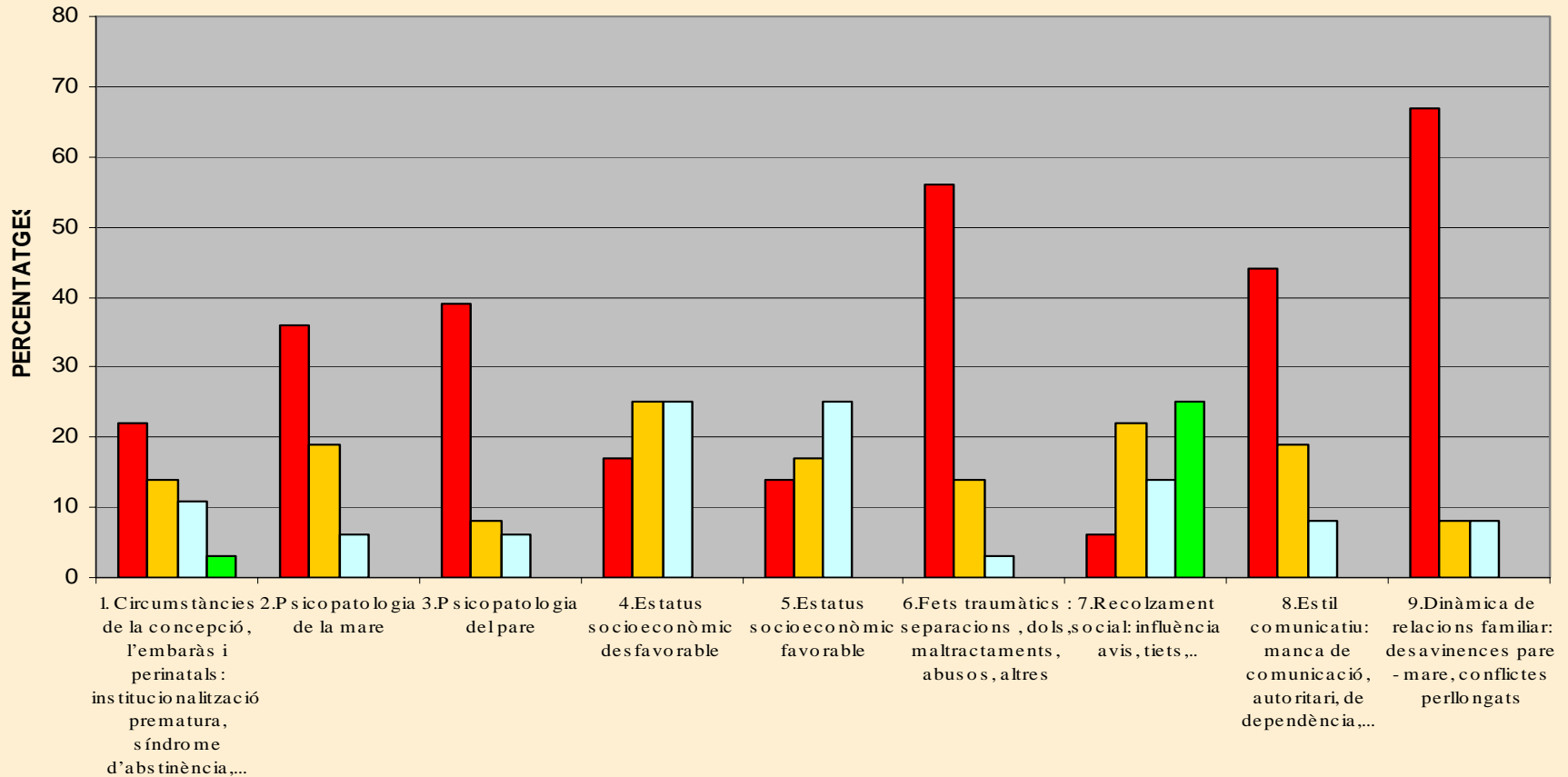
Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

ENTORN ESCOLAR

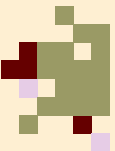
ENTORN SOCIOFAMILIAR EN %

ENTORN SOCIOFAMILIAR

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

ÀMBIT SOCI OFAMILIAR

- **Factors de risc**

Les desavinences pare/mare i els **conflictes perllongats**

Fets traumàtics: separacions, dols, maltractaments,...

Les psicopatologies mare i/o pare

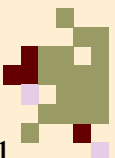
Estils comunicacional disfuncional manca de comunicació, la comunicació autoritària o depenent

- **Factors protectors**

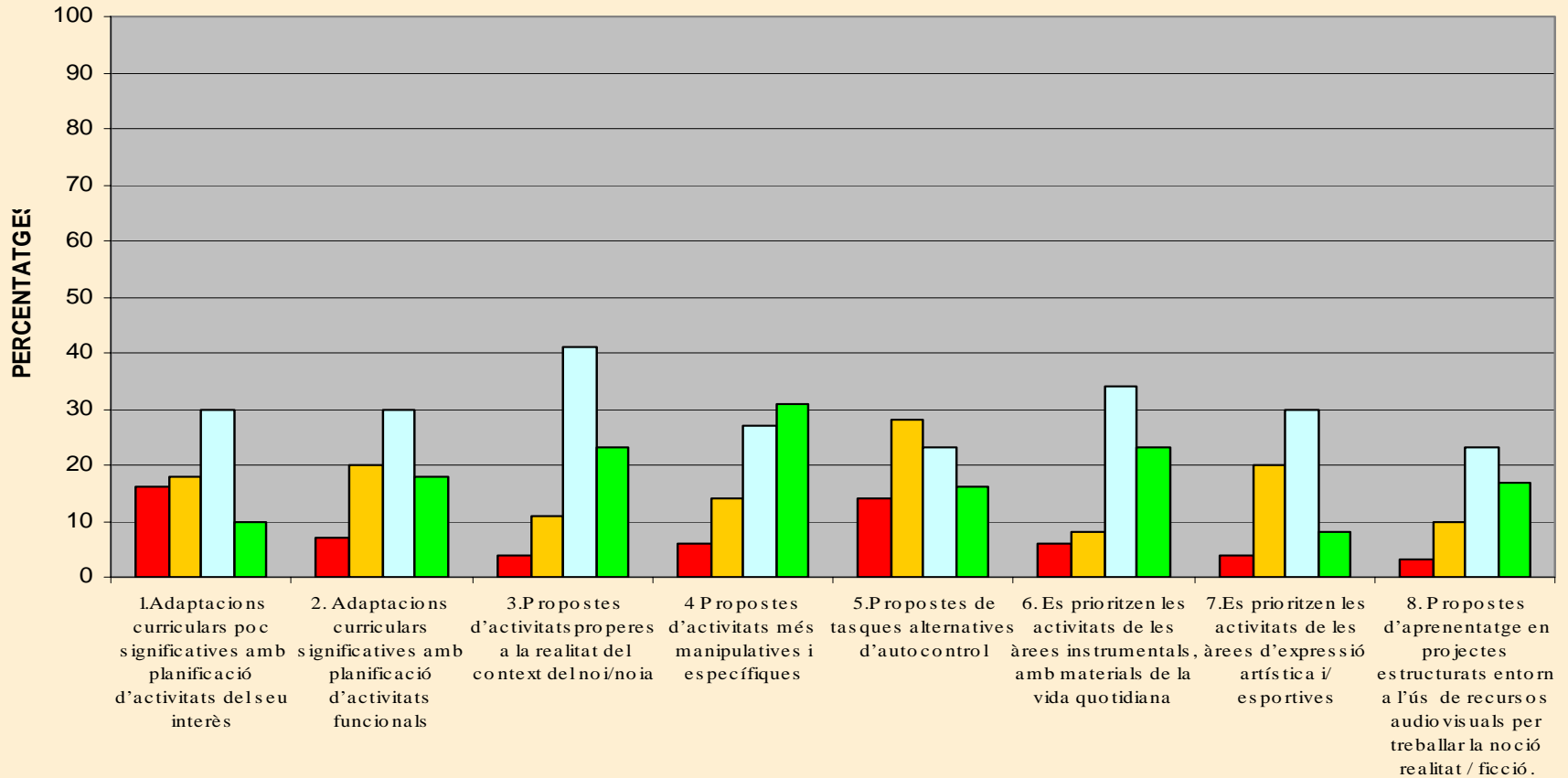
- Implicació de la família en el desenvolupament del fill-a

- Existència de recursos sanitaris/socials i ús en els moments necessaris

- Recolzament social o altres serveis **facilitar protecció** a l'alumnat quan la família no pot assolir les seves funcions de cura i protecció

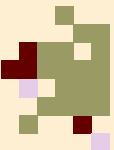

ACTUACIONS EDUCATIVES (1) en %

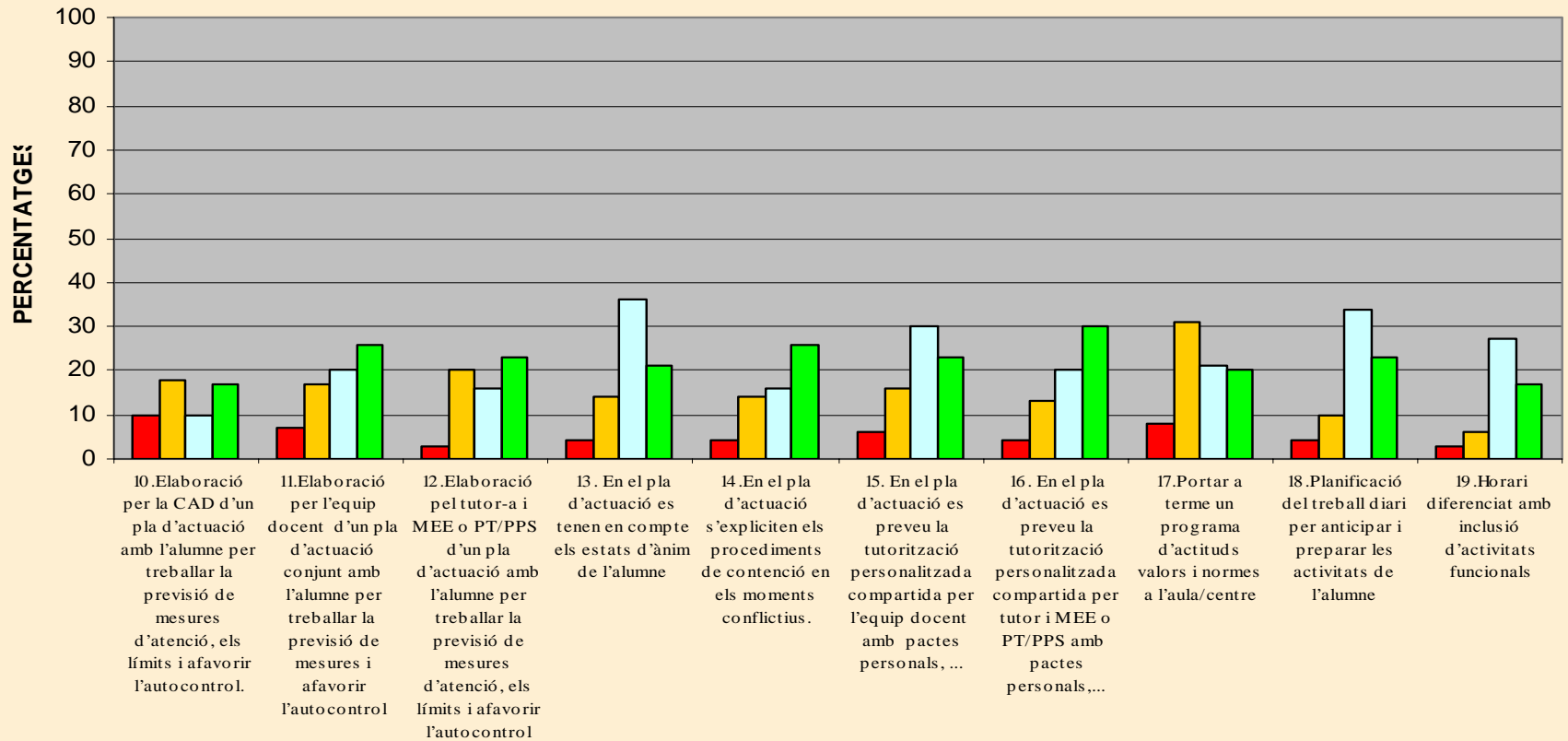

ADAPTACIONS CURRICULARS

■ Molt poc efectives
 ■ Poc efectives
 ■ Bastant efectives
 ■ Molt efectives

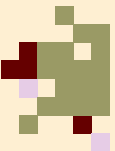
ACTUACIONS EDUCATIVES (2) en %

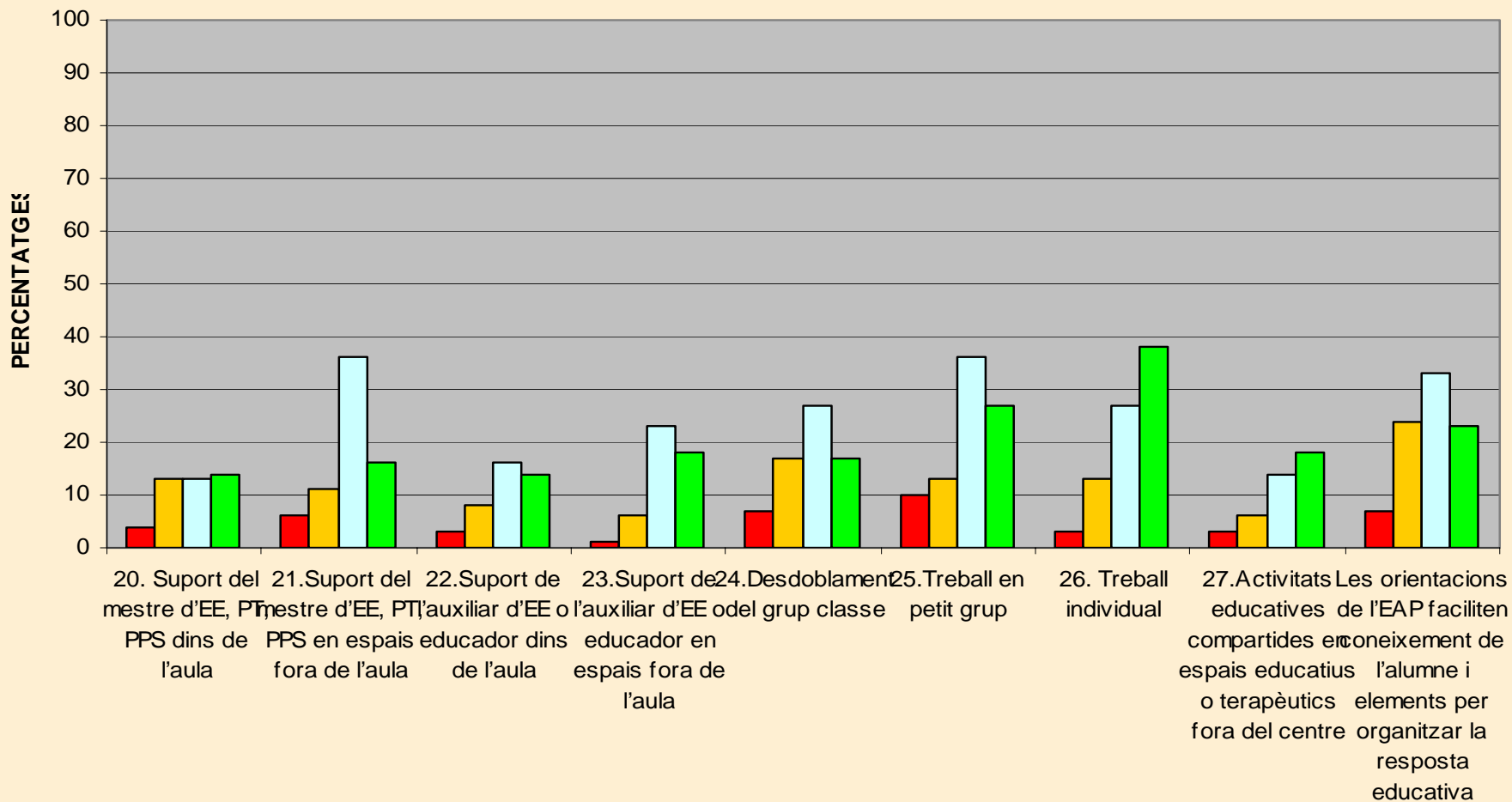
ADAPTACIONS CURRICULARS

■ Molt poc efectives
 ■ Poc efectives
 ■ Bastant efectives
 ■ Molt efectives

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

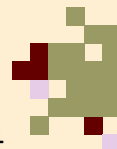
ACTUACIONS EDUCATIVES (3) en %

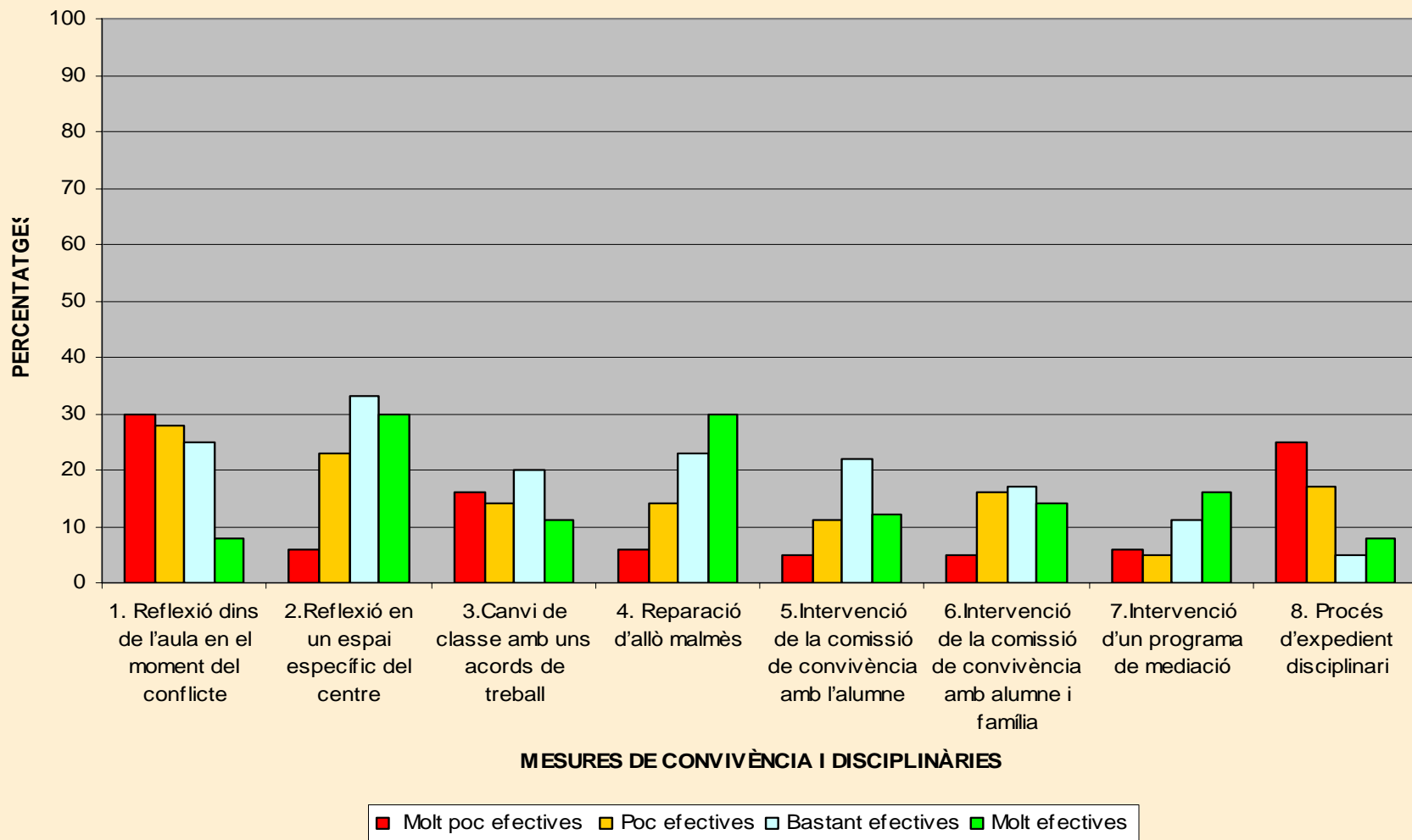
ADAPTACIONS CURRICULARS

■ Molt poc efectives
 ■ Poc efectives
 ■ Bastant efectives
 ■ Molt efectives

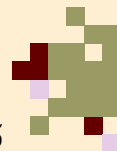
Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

ACTUACIONS EDUCATIVES: MESURES DE CONVIVÈNCIA

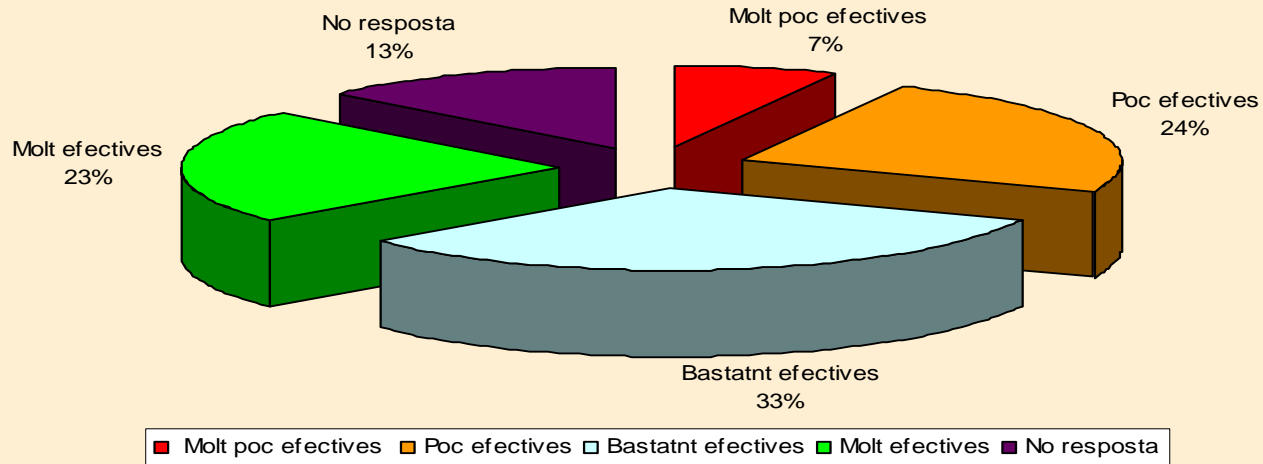

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

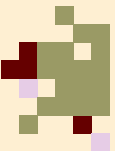

ACTUACIONS EDUCATIVES

Les orientacions de l'EAP faciliten coneixement de l'alumne i elements per organitzar la resposta educativa

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

ACTUACIONS EDUCATIVES

Molt o bastant efectives:

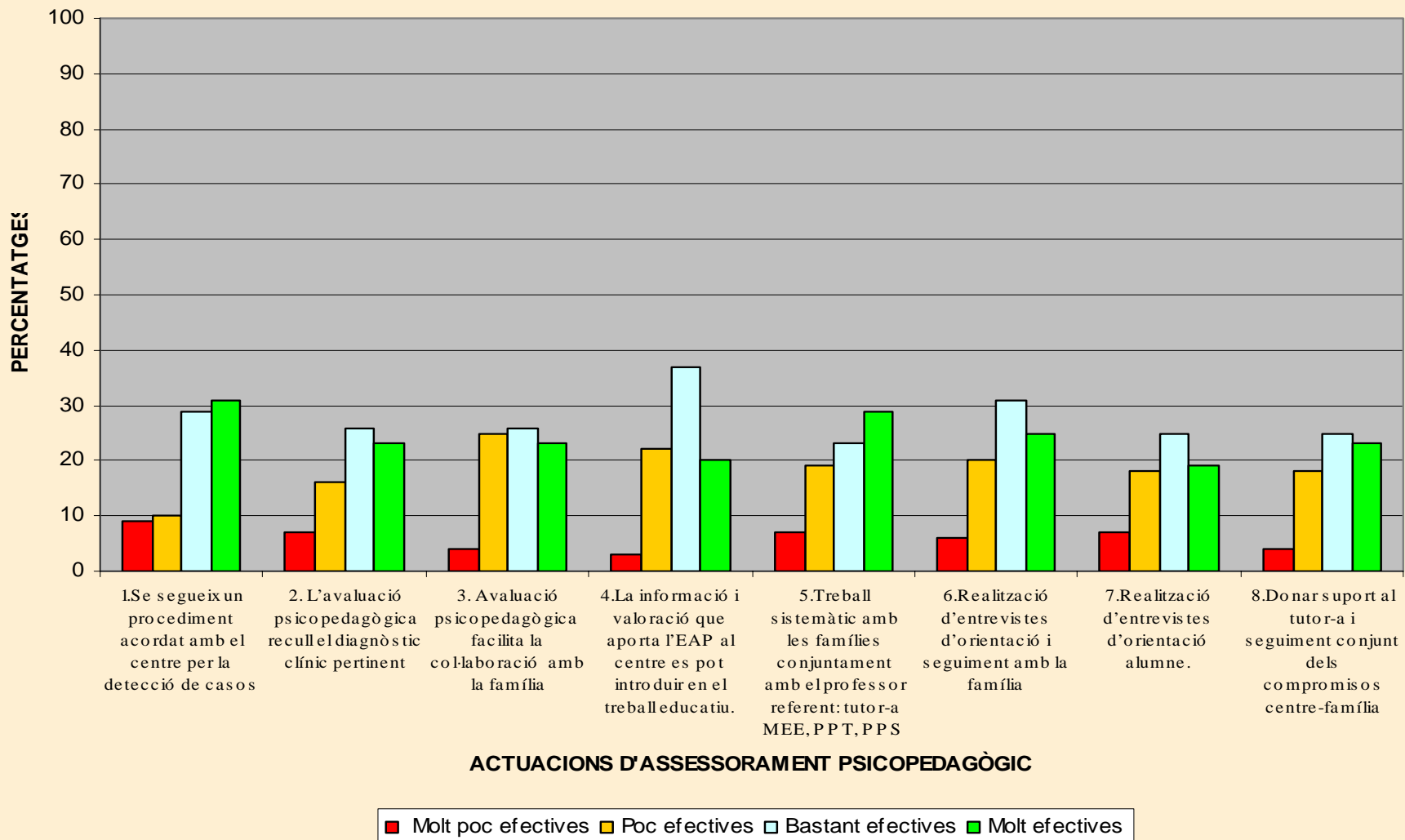
ORGANITZATIVES

- Treball individual.
- Treball en petit grup
- En el pla d'actuació es preveu la tutorització personalitzada compartida per l'equip docent amb pactes personals, contractes pedagògics.
- En el pla d'actuació es preveu la tutorització personalitzada compartida per tutor i MEE o PT/PPS amb pactes personals, contractes pedagògics.

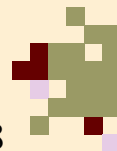
METODOLÒGIQUES

- Propostes d'activitats més motivadores, properes a la realitat del context del noi/noia.
- Propostes d'activitats més manipulatives i específiques.
- Planificació treball diari per anticipar i preparar les activitats de l'alumne.
- En el pla d'actuació es tenen en compte els estats d'ànim de l'alumne
- Es prioritzen les activitats de les àrees instrumentals amb materials didàctics de la vida quotidiana, com diaris revistes, catàlegs,...

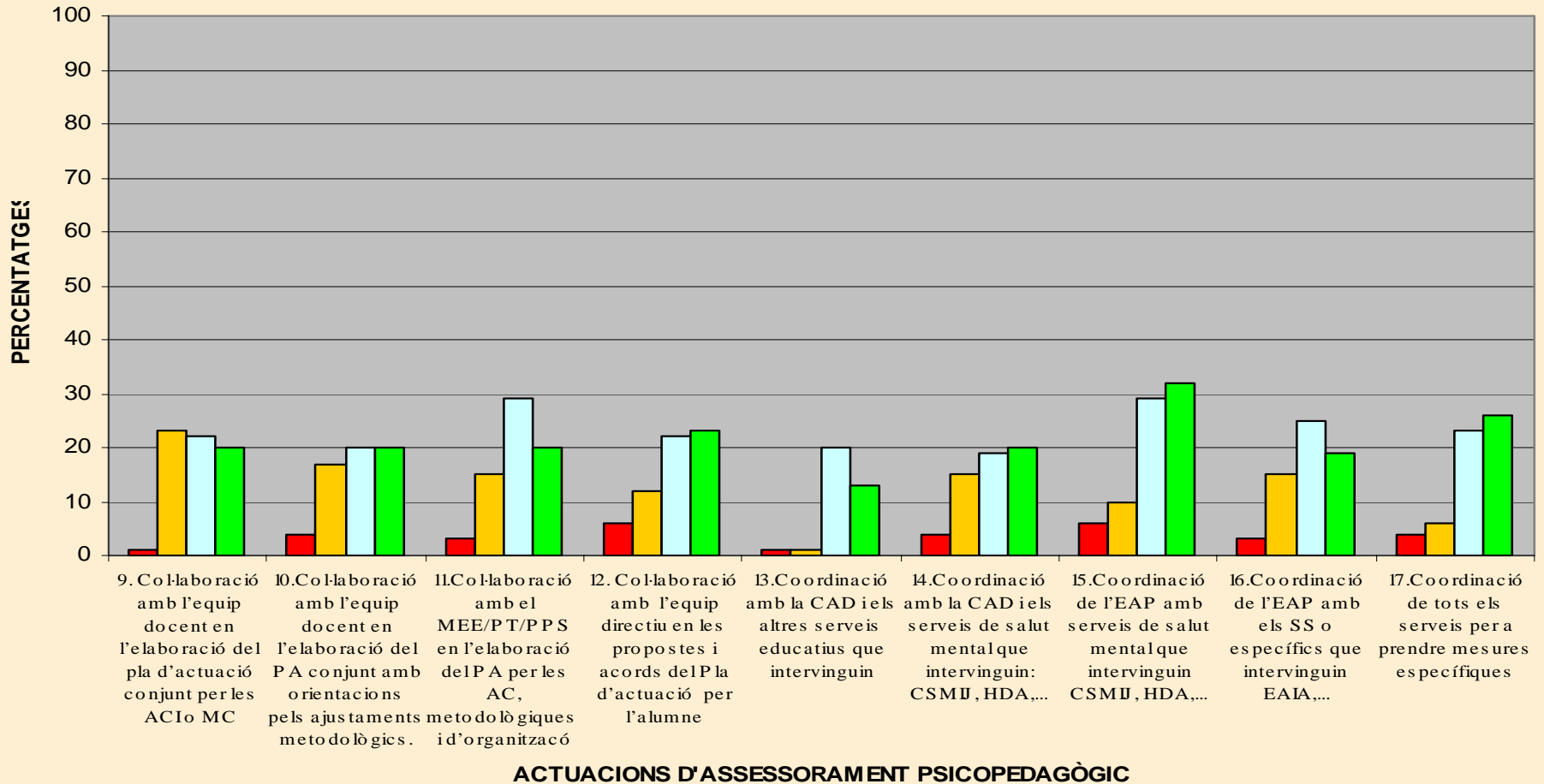
4. ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC (1) en %

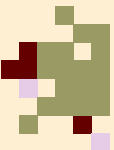
Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC (2) en %

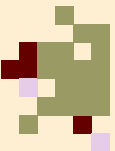
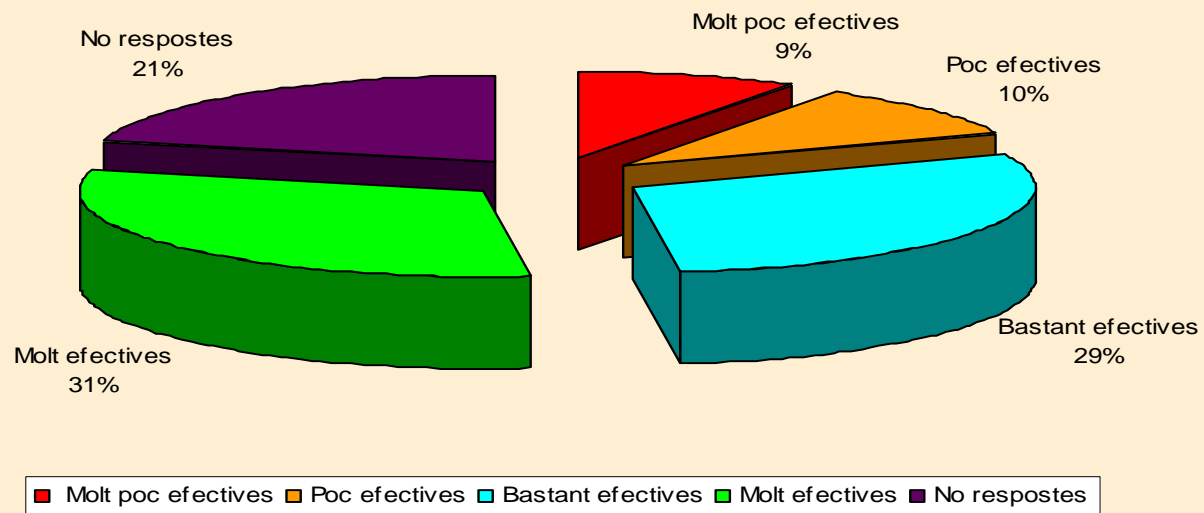

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

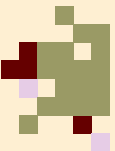
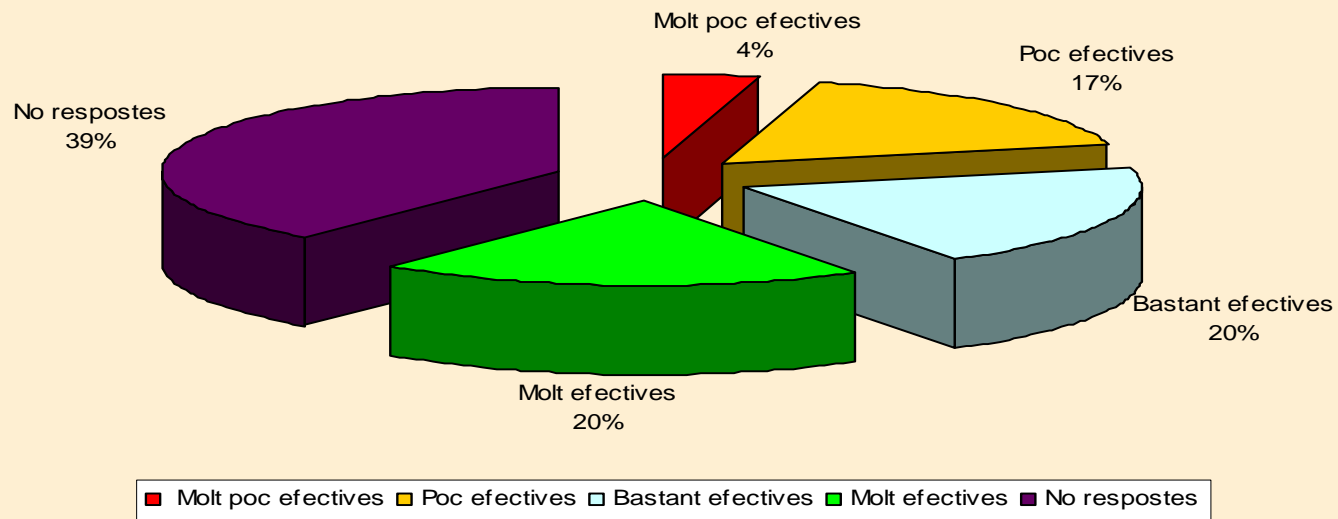
ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC

1. Se segueix un procediment acordat amb el centre per la detecció de casos

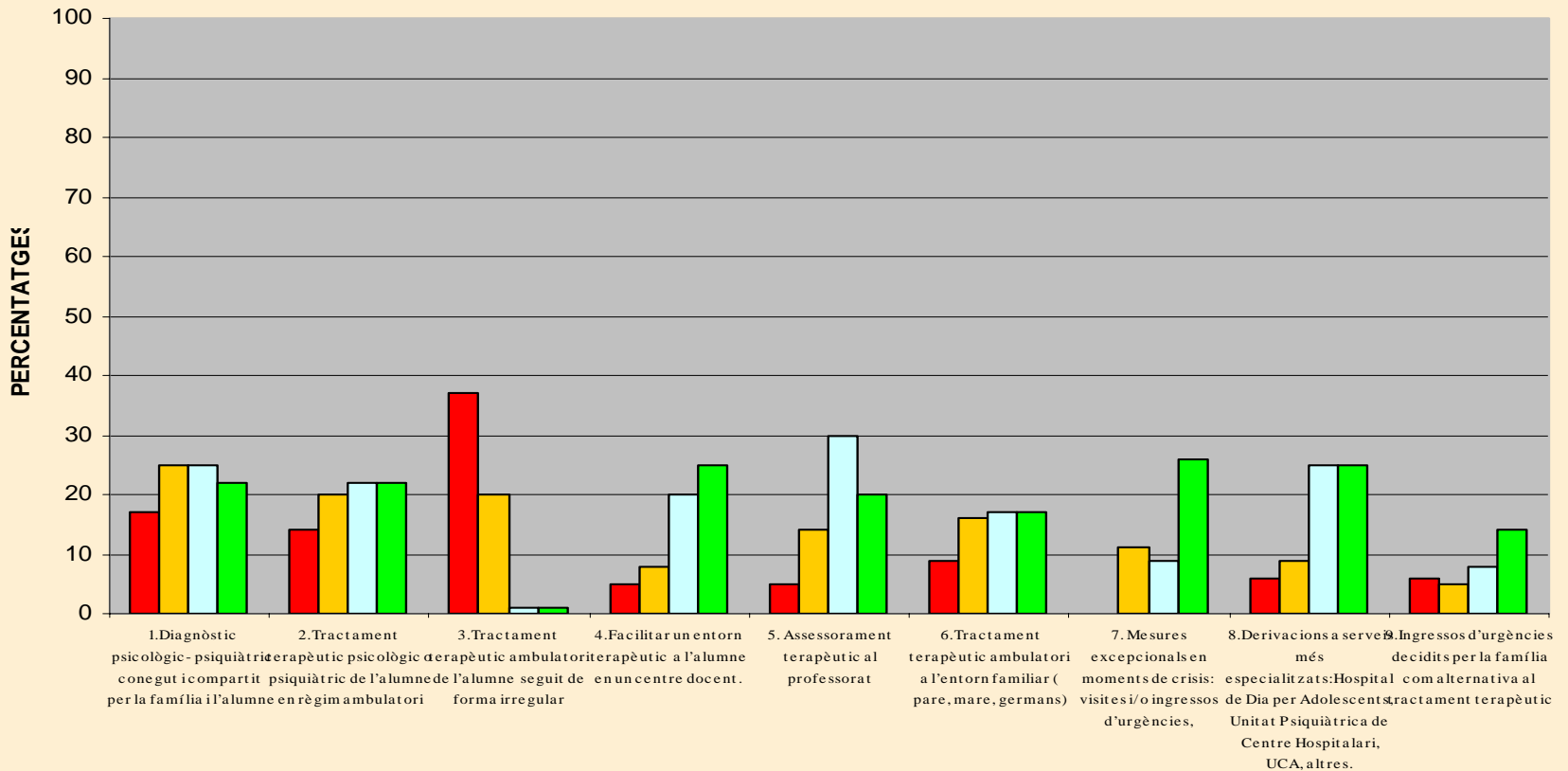

ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC

10. Col·laboració amb l'equip docent en l'elaboració del Pla d'Actuacions conjunt amb orientacions pels ajustaments metodològics.

SERVEIS DE SALUT MENTAL

INTERVENCIONS SERVEIS DE SALUT MENTAL

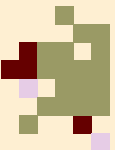
■ Molt poc efectives
 ■ Poc efectives
 ■ Bastant efectives
 ■ Molt efectives

Una nova mirada des de l'assessorament psicopedagògic

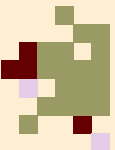
ALGUNES CONCLUSIONS

- **Les actuacions educatives i d'assessorament psicopedagògic:**
 - ✓ Promouen graus significatius de desenvolupament personal i educatiu de l'alumnat amb NEEATPC en una franja de:
 - **Actuacions Educatives: dispersió de freqüències del 27% al 65%**
 - **EAP: dispersió de freqüències del 33% al 61%.**
 - ✓ Resulten de baixa efectivitat per promoure desenvolupament personal i educatiu de l'alumnat amb NEEATPC en una franja de:
 - **Actuacions Educatives: dispersió de freqüències del 7% al 42%**
 - **EAP: dispersió de freqüències del 2% al 29%.**

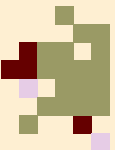
ALGUNES CONSIDERACIONS PER LA INTERVENCIÓ

- Nova mirada de l'EAP, ampliar el focus d'observació de les condicions personals al funcionament de l'alumnat en els seus entorns i dels ambients de desenvolupament en interacció.
 - ✓ La interacció en els entorns genera factors de risc o factors protectors.
 - ✓ Les intervencions (formals o informals) mai són neutres per tant família, escola i serveis poden esdevenir factors protectors o de risc.
 - ✓ Caràcter multideterminant circular, no atribució de trastorns de la personalitat a factors simples.
 - ✓ Cal considerar els indicadors la seva convergència i continuïtat en la biografia de l'alumne.

ALGUNES PROPOSTES PER LA INTERVENCIÓ

- **Acompanyar i ajudar als centres en la realització de projectes ajustats a les NEE detectades considerant els factors protectors i de vulnerabilitat descrits.**
 - ✓ **Clima educatiu-emocional acollidor de centre i aula. Els vincles afectius**
 - ✓ **Objectius de centre i organització pedagògica que considerin el caràcter protector de l'escola:**
 - **Disponibilitat i sensibilitat al malestar emocional**
 - **Voluntat de treball en equip**

ALGUNES PROPOSTES PER LA INTERVENCIÓ

- **Funció d'assessorament com encàrrec social i alhora com a professionals per a promoure el canvi.**
 - ✓ Conèixer les pròpies emocions
 - ✓ Aprendre dels propis errors, considerar-los elements de reflexió
 - ✓ Adaptar-nos als canvis
- **Potenciar xarxes de suport natural i de serveis**
- **Recerca de nous coneixements psicopedagògics:**
 - ✓ Avançar en el treball educatiu i terapèutic
 - ✓ Recerca de noves estratègies d'intervenció: proposta d'eina d'observació